

میرزا علی اکبر صابرین یارادیجلیغی حاقدا

یازار: محمد تقی ستاری

تورک دونیاسی خصوصیله آذربایجان بؤیوک یازارلار و شاعیرلر دونیا ادبیاتینا بخش ائتمیشدیر. بعض عالیم لری ن نظریجه شرق دونیاسی اؤزونه مخصوص معنوی و محیطی شرایطده ائنگی لره ک گاه مدیحه سرا، گاه عرفان و گاه طنز و انقلابی شاعیرلرین مسکنی اولموشدور. ایرانین ائلجه ده آذربایجانین سیاسی و مدنی وضعیتینی بعضاً شاعیرلرین و یازارلارین سیاسی و اجتماعی لشمه سینه سبب اولموشدور. حاکمیت طرفینده ن اولان سیخینتی همیده خالقین ساواد سیزلیغی میرزا علی اکبر صابر و معجز شبستری کیمی سیاسی - اجتماعی شاعیرلری طنز یازماغا مجبور ائتمیشدیر. اولار قاباقجیل مدنی و توپلومسال فیکیرلری ساده جه طنز دلی ایله خالقا ایفاده ائتمیشلر. آیدین شاعیرلر یازارلاریمیز خالقیدا ملی - اجتماعی شعور همیده انسانی حاقلارین ایستک احساسین یاراتماق ایچون سیاسی - اجتماعی شعر یازمیشلار. بیز بورادا یالیز اولارین بیرسی رحمتلیک میرزا علی اکبر صابرین یازیلاری حاقدا آرجا اولسا دا دانیشماق ایستردیک. میرزا علی اکبر صابر میلی وانسان سئوه روطنز یازیب یارادان شاعیر اولموش و آذربایجان دمکراتیک تفکرون قاباقجیل شخصیت لری سیراسیندا یئر توتور. اوتکجه آذربایجان یوخ بلکه ایراندا گئده ن مشروطه حرکاتینی فیکیری ایدئولوگلاریندان اولموش و آزادلیق ایسته ینلرین فیکیری قایناقلاریندان بیر ی اولموشدور. اونون اولمز دیوانی «هوپ هوپ نامه» دولغون

و وضعیتینی تاممیله باشا دوشور و خالقین نه کیمی دالی قالمیش ایدیلار و عنعنه لر ایره لیشینده مانع اولدوغون بیلیردی. او حیاتین ان کچیک چتینلیک لرینده ن توموش ان بؤیوک فلسفی چاتیشماماز لیقلاریندان سؤز آچیردی. خالق ایسه اونون فیکیرین به ینیرو مودافعه ائدیردی. او اؤز شعرلرینده استبداد حاکمیتینی و خرافاتی موباریزه یه چاغیریردی. خالقیمیز ساوادسیزلیق و جهالت نتیجه سینده خرافاتا اوغرایان زامان او اؤز کسگین قلمی ایله صداقت و صراحتله خرافاتی پیسله بیر و آزادلیق و عدالتی دستک له بیلردی. او همیشه اؤز شعرلرینده مترقی سؤزلرله آزادیخواهلاردان حیمایه ائتمیش دیر. او قاجار شاهلارینین کیفیت سیز لیگینی قورخماز لیقلا قلمه

صابرین یازیلاریندا اولان خالق سئوه رلیک، وطن پرورلیک، عدالت طلبلیک ائله جه ده آنتی خرافات و آنتی استبداد ایدیالاری قاباریق شکیلده اؤز ونو گؤستر مکده دیر.

وتانینمیش بیر شاه اثر کیمی مشروطیتین فکری تمل لرینده ن اولموش و اؤز انتقادی ماهیتی ایله او چاغین طولوم چکمیش و قورتولوش ایسته ین خالقینا گوج والهام وئرمیشدیر. «هوپ هوپ» شاعیرین تخلصی اولموش و او بو ادلا اؤز خالق سئوه رانقلابی طنز یازیلارینی او زامانین ان قاباقجیل گونده لیک لرینده خصوصیله «ملانصرالدین» ژورنالیندا چاپ ائتمیشدیر. «ملانصرالدین» ژورنالی میرزا

علی اکبر صابرین فیکیر و ایدیالارینی یایماقدا چوخ بؤیوک رول اوینامیشدیر. میرزا علی اکبر صابر اؤز دؤوره سینده کئچن اجتماعی

مىللت نىچە تاراج اولور- اولسون نه ايشيم وار؟
 دوشمانلارا مؤحتاج اولور- اولسون نه ايشيم وار؟
 ائولاد وطن قوى هله آواره دولانسىن
 چركاب سفالتله الى، باشى بولانسىن
 دول آرواد ايسه سائله اولسون اودا يانسىن
 آنجاق منيم آوازە شأنيم اوجالسىن
 مىللت نىچە تاراج اولور- اولسون نه ايشيم وار؟
 دوشمانلارا مؤحتاج اولور- اولسون نه ايشيم وار؟
 هر مىللت ائده رصفحه دونياده ترقى
 ائبلر هره بير منزل وما واده ترقى
 بورقان دؤشه ييمده دوشه گر ياده ترقى
 بيزده ائده ريك عالم رۇياده ترقى
 مىللت نىچە تاراج اولور- اولسون نه ايشيم وار؟
 دوشمانلارا مؤحتاج اولور- اولسون نه ايشيم وار؟

بىر مجلسده اون ايكي كيشى نين صؤحبتى

وكيل: حاقسىز، حاقلنى دئيب بير چوخ گوناھه باتميشام
 حكيم: دردى تشخيص ائتمه ييب، قوم - اقربا آغلانميشام
 تاجر: من حلال ايله حرامى بير- بيرينه قاتميشام
 روضه خوان: امتين پولون آليب، من گؤزلىن ايستلاميشام
 درويش: نردهم بولسهم سوق آچيب مين- مين يالان سؤز ساتميشام
 صوفى: روز و شب حق - حق دئيب من هر كسى اويناتميشام
 مولا: گونده بير فتوا وئريب مخلوقى چوخ آلداتميشام
 علم: قطع اوميد ائتميشم، يكسر بو قومى آتميشام
 جهل: اورتادا كئيف ائيله ييب، من هم مرامه چاتميشام
 شاعر: بولبوله، عشقه، گوله دابر يالان فيرلانميشام
 عوام: آنلامام هرگز، جهالت بسترينده ياتميشام
 غزه ته چى: من جريده م دولماق ايچون مطلبى اوزا تميشام.

آلير. «آى آلان مملكت رى ساتيرام» شعرينده او آچيقجاسينا قاجارلاردان اولان محمد على شاهى افشاء ائتميشدير. صابرين يازيلاريندا اولان خالق سئوه رليك، وطن پرورليك، عدالت طلبليك ائله جه ده آنتى خرافات و آنتى استبداد ايدىلارى قباريق شكيلده اؤزونو گؤسترمدكه دير. اونون اوره يى دايمآ آزادليق هوسى ايله چيرپنيمشدير. اونون شعرينده تكجه شاهلار، استبداد و خرافه يوخ بلكه يالانچى و ساتقين شاعر و ژورناليسست لر ايسه افشاء اولونور. او «بىر مجلسده اون ايكي كيشى نين صؤحبتى» آدلى شعرينده بو مسئله يه توخونموش ساتقين و كيلده ن توتموش، غزه ته چى يه كيمي افشاء ائتميشدير. بوسطيرلرين يازارى صابرين قارشىسىندا بويون ايير و بوندان داها آرتيق اونون شعرلرى حاققيندا دانىشماغى دوغروچو سؤز صاحىلرينه تاپشيرماق ايسسته يير. «هوپ هوپ نامه» نى اوخوماق يقين بيزى آرتيق صابرين فيكىرلريله تانىش ائده جك و اونون قاباقجيل گؤروشونو بيزه آنلاشدير اچاق. منجه بيزيم بوگونكو شرايطيميز هله ده هله دير كولتوره ل و توپلومسال باخيمىندان صابر دؤورو ايله بير چوخ فرق ائتمه ميشدير. دئمك صابرى دوشوندوره ن مسئله لرى ائله ايندى ده گؤرمك مومكون دور. اونا گؤره ده «هوپ هوپ نامه» نى اوخوياندا او شعرلرده سؤز تزه ليگىنى گؤرمك اولور. سؤزوموزون سون حيصه سينده صابردن ن ايكي پارچا شعرى گتيريب وشاعير حاقدا آرتيق دوشونمهي و مطالعه ائتمه يى اؤيره نجى يولداشلار يميزا خاطر لاديريق.

نه ايشيم وار؟

مىللت نىچە تاراج اولور- اولسون نه ايشيم وار؟
 دوشمنلره مؤحتاج اولور- اولسون نه ايشيم وار؟
 قوى من توخ اولوم، اؤزگه لريله نه دى كاريم!
 دونياو جهان آج اولور- اولسون نه ايشيم وار؟

سس سالما، ياتانلار آييلار، قوى هله ياتسنىن
 ياتميشلارى راضى دئيلم كيمسه اوياتسنىن
 تك - تك آييلان وارسادا حق دادىما چاتسنىن
 من ساليم اولوم، جمله جهان باتسادا باتسنىن

مىللت نىچە تاراج اولور- اولسون نه ايشيم وار؟
 دوشمانلارا مؤحتاج اولور- اولسون نه ايشيم وار؟

سالما يادىما صؤحبت تاريخ جهانى
 يام سلفده ن دئمه سؤز بيرده فلانى
 حال ايسه گتير مئيل ائله ييم دولمانى، نانى
 موستقبلى گؤرمك نه گرەك، عؤمردى فانى

كريم گول ائلام

اينام گوجو

سايما ديار آتلى لار!

مين آنانين ناله سين

شيمشك دير ناقلى آتلار

ميدانا يوروشه ننده!

سؤندور دولر آتلى لار!

انتقامين شؤعله سين

بىر آنانين يايلىغى

تور ياق اوسته دوشه ننده!